

УДК 342.951+351:621.39

Д.В. СУЛАЦЬКИЙ, ад’юнкт Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка, оперуповноважений в особливо важливих справах Управління по боротьбі з організованою злочинністю ГУМВС України в Донецькій області

ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ, ЗМІСТУ ТА ЗНАЧЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ЩОДО НАДАНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** Щодо проблем визначення відомостей, що обробляються в інформаційно-телекомунікаційних системах операторів телекомунікацій, у зв’язку з наданням (споживанням) телекомунікаційних послуг.*

Вивчення сучасних тенденцій і стану українського ринку інформаційно-телекомунікаційних продуктів та послуг дозволяє однозначно визначити серед них такі, що є найбільш поширеними, затребуваними та доступними на споживчому рівні серед широких верств населення [1; 2, с. 23-50, с. 81-89]. Сьогодні в Україні безумовна першість у цій галузі належить телекомунікаційним послугам¹, головним призначенням яких є безперешкодне задоволення такої значливої людської потреби, як спілкування, обмін інформацією [3, ст. 1; 4, п. 3].

Аналіз показав, що дослідження різноманітних аспектів суспільних інформаційних відносин, які проведені вітчизняними та зарубіжними вченими (Д.С. Азаров, І.В. Арістова, О.А. Баранов, Ю.М. Батурин, І.Л. Бачило, К.І. Беляков, П.Д. Біленчук, В.М. Брижко, В.М. Бутузов, В.Б. Вехов, В.Д. Гавловський, Ю.В. Гаврилін, В.О. Голубєв, В.І. Гурковський, М.В. Гуцалюк, Н.К. Дніпренко, О.С. Єгоришев, О.О. Казанська, М.В. Карчевський, В.Є. Козлов, В.К. Конах, Б.А. Кормич, В.В. Крилов, О.О. Кулініч, О.В. Литвинєко, О.В. Логінов, В.О. Мещеряков, У.А. Мусаєва, О.В. Олійник, С.О. Орлов, О.В. Остроушко, А.В. Пазюк, К.І. Панфілова, В.Ю. Рогозін, Б.В. Романюк, Г.В. Семенов, Л.М. Соловійов, О.В. Сорокін, М.Я. Швець та інші), в основному стосуються боротьби зі злочинами у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп’ютерів), систем та комп’ютерних мереж і мереж електрозв’язку; інформаційної безпеки; захисту персональних даних; формування інформаційної політики; удосконалення державного управління в інформаційній та телекомунікаційній сферах. Разом із тим, окремі проблеми правого регулювання суспільних відносин в інформаційно-телекомунікаційній сфері залишилися поза увагою.

Відаючи належне досягненням указаних учених, враховуючи масштаби всебічного проникнення інформаційно-телекомунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особи, суспільства та держави, об’єктом даного дослідження обрано суспільні відносини, пов’язані з процесами надання та споживання телекомунікаційних послуг.

Предметом дослідження виступають відомості, що обробляються (приймаються, реєструються, зберігаються) в інформаційно-телекомунікаційних системах операторів

© Д.В. Сулацький, 2008

¹ Телекомунікаційна послуга – продукт діяльності оператора та/або провайдера телекомунікацій, спрямований на задоволення потреб споживачів у сфері телекомунікацій.

телекомунікацій² у процесі надання (споживання) телекомунікаційних послуг (далі – *відомості*) [3, ст. 1; 4, п. 3].

Мета роботи полягає у дослідженні правових, організаційних і технічних засад визначення *відомостей*.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до визначення змісту та значення *відомостей*, який виявляється в інтеграції знань конституційного, інформаційного, адміністративного, кримінального права тощо, чинного законодавства України та відповідної правозастосовної практики, сучасних досліджень у сфері розробки й експлуатації новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій. Саме системне з'ясування особливостей *відомостей* уможливило опрацювання актуальних проблем упорядкування суспільних відносин між правоохоронними органами, органами судової влади України, операторами телекомунікацій (далі – оператори) та споживачами телекомунікаційних послуг (далі – послуги) у сфері використання зазначеної інформації, а також визначення напрямів їх вирішення.

Передусім, вважаємо за необхідне охарактеризувати самі послуги, що в свою чергу потребує паралельного дослідження організаційних та технічних аспектів їх надання. З цього приводу доречно зазначити, що в межах окремої статті не можливо охопити весь перелік наявних послуг і технологій, за допомогою яких вони здійснюються. Крім того, потрібно враховувати стрімкий прогрес в інформаційно-телекомунікаційній сфері, що супроводжується розробкою та впровадженням нових послуг. Вирішення цієї проблеми ми бачимо у виділенні для дослідження найбільш загальнодоступних і поширених послуг та подальшому визначенні на цьому підґрунті відповідних властивостей *відомостей*. Беручи до уваги той факт, що найбільш природним способом спілкування між людьми в процесі їх повсякденного життя та роботи є обмін інформацією голосом у реальному часі, обираємо для дослідження телекомунікаційні мережі³ (далі – мережі), в яких реалізовано голосову телефонію⁴ (далі – телефонія) [3, ст. 1; 4, п. 3].

Аналіз організаційно-технічних засад побудови та функціонування мереж [5 – 11] і чинного законодавства України в сфері телекомунікацій [3; 4] дозволяє дійти висновку щодо можливості надання послуг телефонії через використання:

1) фіксованого зв'язку, що здійснюється із застосуванням стаціонарного (нерухомого) кінцевого обладнання⁵ [3, ст. 1; 4, п. 3].

2) рухомого (мобільного) зв'язку, що здійснюється із застосуванням радіотехнологій, під час якого кінцеве обладнання абонента⁶ може вільно переміщатися

² Оператор телекомунікацій – суб'єкт господарювання, який має право на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій, технічне обслуговування та експлуатацію телекомунікаційних мереж.

³ Телекомунікаційна мережа – комплекс технічних засобів телекомунікацій та споруд, призначених для маршрутизації, комутації, передавання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, дротових, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим обладнанням.

⁴ Голосова телефонія – обмін інформацією голосом у реальному часі з використанням телекомунікаційних мереж.

⁵ Кінцеве обладнання – обладнання, призначене для з'єднання з пунктом закінчення телекомунікаційної мережі з метою забезпечення доступу до телекомунікаційних послуг.

⁶ Абонент – споживач телекомунікаційних послуг, який отримує телекомунікаційні послуги на умовах договору, котрий передбачає підключення кінцевого обладнання, що перебуває в його власності або користуванні, до телекомунікаційної мережі.

в межах усіх пунктів закінчення мережі, зберігаючи єдиний унікальний ідентифікаційний номер [3, ст. 1; 4, п. 3].

Отже, послуги телефонії можуть надаватися в мережах фіксованого та рухомого (мобільного) зв'язку, причому останні надають своїм абонентам такі суттєві переваги, як мобільність на міжрегіональному чи міжнародному рівні (наприклад, роумінг⁷) та обширний перелік додаткових (особливих) послуг [8 – 11]. Саме ці чинники значною мірою забезпечують стрімке та повсюдне впровадження “мобільних” технологій [10; 12]. На національному рівні цей факт переконливо підтверджується домінуючим, стратегічним положенням в інформаційно-телекомунікаційній інфраструктурі України мереж рухомого (мобільного) телефонного зв'язку на базі радіотехнології стандарту Global System for Mobile Communications 900/1800⁸ (далі – GSM-телефонії) [1; 7, с. 294; 13; 14, с.114]. Враховуючи масштаби поширення, інноваційність реалізації та значний перелік послуг, який, до речі, включає абсолютну більшість таких, що надаються “фіксованою телефонією”, вважаємо за доцільне зосередити дослідження саме на GSM-телефонії.

До найбільш затребуваних основних і додаткових послуг GSM-телефонії відноситься [3, ст. 1; 4, п. 3, п. 213, п. 215; 9]:

- обмін голосовою інформацією (телефонія), в тому числі між трьома та більше абонентами (конференцзв'язок);
- передача, прийняття текстових, мультимедійних, факсимільних повідомлень тощо;
- синхронна, асинхронна тощо передача та прийняття даних;
- очікування й утримання з'єднання⁹;
- умовна та безумовна переадресація з'єднання іншому абоненту;
- надання довідково-інформаційних послуг;
- голосова пошта;
- роумінг;
- встановлення за бажанням абонента заборони на надання послуг.

Саме в процесі здійснення діяльності з надання зазначених послуг в інформаційно-телекомунікаційних системах (далі – системах) операторів оброблюються *відомості*, на дослідження яких власне й спрямована дана робота.

Аналіз правових, організаційних, технічних засад надання послуг дозволив визначити та класифікувати *відомості* за критерієм їх призначення:

1) *розрахункові дані* – відомості, на основі яких системами оператора здійснюється облік наданих послуг і наступні розрахункові операції з абонентами та споживачами¹⁰ [3, ст. 1; 8; 9];

2) *службові дані* – відомості суто технічного характеру, що забезпечують функціонування систем оператора та кінцевого обладнання абонента щодо надання та споживання послуг, підтримки з'єднання¹¹ [4, п. 3].

⁷ Роумінг – забезпечення надання телекомунікаційної послуги із збереженням початкової реєстрації споживача в телекомунікаційній мережі одного оператора в разі зміни ним свого місцезнаходження всередині цієї мережі або в разі користування телекомунікаційними послугами в межах телекомунікаційної мережі іншого оператора.

⁸ В Україні телекомунікаційні мережі рухомого (мобільного) телефонного зв'язку на базі радіотехнології стандарту GSM налічують зараз понад 55,3 мільйона абонентів.

⁹ З'єднання – установа зв'язку між кінцевим обладнанням для обміну інформацією.

¹⁰ Споживач телекомунікаційних послуг – юридична або фізична особа, яка потребує, замовляє та/або отримує телекомунікаційні послуги для власних потреб.

Серед **розрахункових даних** виділимо інформацію про:

- абонентські номери¹² (MS ISDN)¹³, що беруть участь у з’єднанні, отриманні послуг [4, п. 3; 7, с. 300; 8; 9];
- телекомунікаційні картки¹⁴ [4, п. 3];
- вид послуги, напрям з’єднання тощо;
- час початку, завершення та тривалість з’єднання, надання послуги тощо.

Щодо **розрахункових даних** потрібно додати, що облік **відомостей** даного виду в тому чи іншому обсязі ведеться всіма операторами рухомого (мобільного) та фіксованого зв’язку [3; 4]. У свою чергу, системи операторів можуть бути побудовані на різноманітній технологічній базі, що обумовлює відмінність між **службовими даними** [5; 6].

До основних **службових даних** GSM-телефонії віднесемо інформацію про:

- міжнародний ідентифікаційний номер абонента (IMSI)¹⁵ [7, с. 300; 8; 9];
- міжнародний ідентифікаційний номер кінцевого (рухомого) обладнання (IMEI)¹⁶ [7, с. 300; 8; 9];
- постійне місцезнаходження абонента відносно підсистеми базових станцій (BSS)¹⁷ оператора [7, с. 300; 8; 9].

Слід зауважити, що наведена класифікація **відомостей** має певною мірою гнучку природу. Наприклад, інформацію про абонентські номери можна одночасно віднести як до **розрахункових даних**, так і до **службових**, адже вони безпосередньо необхідні для здійснення з’єднання між абонентами. Аналогічно, такий різновид **службових даних**, як місцезнаходження абонента в мережі оператора може впливати на вартість послуг (наприклад, “внутрішньомережний” роумінг у Російській Федерації) [11].

Узагальнюючи вищевикладене та практику використання **відомостей** операторами й правоохоронними органами, можна зробити наступні висновки:

- 1) перелік та співвідношення **службових** і **розрахункових даних** перебувають в залежності від задіяних в окремій мережі технологій та від особливостей організації діяльності з надання послуг конкретного оператора;
- 2) розроблені на прикладі GSM-телефонії визначення та класифікацію **відомостей** можна застосовувати для більшості існуючих і потенційно можливих телекомунікацій;
- 3) системи операторів дозволяють здійснювати вибірку різноманітного змістового та часового обсягу¹⁸ **відомостей** за різним набором ключових ознак: абонентськими

¹¹ Наприклад, для процедур реєстрації модуля ідентифікації абонента (SIM – Subscriber Identity Module) та кінцевого (рухомого) обладнання (ME – Mobile Equipment) у телемережі.

¹² Абонентський номер – номер, який присвоюється абоненту оператором телекомунікацій на підставі договору про надання телекомунікаційних послуг для ідентифікації в телекомунікаційній мережі кінцевого обладнання, підключеного до цієї мережі.

¹³ Mobile Subscriber Integrated Services Digital Network Number – номер рухомого абонента цифрової мережі з інтеграцією служб.

¹⁴ Телекомунікаційна картка – засіб, що дає споживачу можливість доступу до заздалегідь визначеного переліку та/або обсягу телекомунікаційних послуг відповідного оператора, провайдера і може застосовуватись як платіжний засіб для оплати телекомунікаційних послуг.

¹⁵ International Mobile Subscriber Identity.

¹⁶ International Mobile Equipment Identity.

¹⁷ Base Station System/Subsystem.

¹⁸ Закон України “Про телекомунікації” зобов’язує операторів телекомунікацій “зберігати записи про надані телекомунікаційні послуги протягом строку позовної давності, визначеного законом, та надавати інформацію про надані телекомунікаційні послуги в порядку, встановленому законом”.

номерами, іншою ідентифікаційною інформацією щодо абонента та кінцевого обладнання, інформацією географічного, логічного або фізичного характеру щодо місцезнаходження абонента чи його кінцевого обладнання, телекомунікаційними картками тощо [3, п. 16 ч. 1 ст. 32, п. 7 ч. 1 ст. 39; 4, п. 36; 9; 14 – 16; 17, п. 3.4, п. 4.6].

Досягнення мети даної роботи потребує формулювання юридичних засад визначення *відомостей* на підставі норм діючого законодавства України та відповідної правозастосовної практики. Почнемо з розгляду роз’яснення Комітету з питань правової політики Верховної Ради України від 05.04.2005 р. № 06-1/19-967 (далі – Роз’яснення) щодо коректності запитів правоохоронних органів про надання відомостей стосовно телефонних розмов громадян [18].

Положення Роз’яснення ґрунтуються на чинних правових нормах України в галузі конституційного [19, ст. 31], цивільного [20, ч. 1 ст. 306], кримінального [21, ст. 163], кримінально-процесуального [22, ст. 187, ст. 187-1] права, оперативно-розшукової діяльності [23, п. 9 ч. 1 ст. 8] та ототожнюють *відомості* з “*листуванням, телефонними розмовами, телеграфною та іншою кореспонденцією*” [18]. Зокрема, в Роз’ясненні вказується, “...що під термінами “*листування*”, “*телефонні розмови*”, “*телеграфні повідомлення*” слід розуміти не лише текстову (змістовну) частину повідомлення, а й весь процес чи дію, пов’язану з цим. Отже, цілком очевидно, що законодавець “поставив” під правову охорону не лише зміст зазначених видів кореспонденції, а й сам факт існування такого інформаційного повідомлення” [18]. Відповідно дії, пов’язані з розголошенням “...самого факту телефонної розмови або телефонного повідомлення (наприклад, повідомлення про абонентів, між якими відбулася розмова; час такої телефонної розмови тощо)”, визнаються “порушенням таємниці телефонних розмов і телеграфних повідомлень” тощо [18]. У свою чергу порядок доступу правоохоронних органів до *відомостей* у Роз’ясненні фактично дорівнюється процедурам отримання судового дозволу на “зняття інформації з каналів зв’язку” [18].

Ці твердження обумовлюють необхідність з’ясування визначення *відомостей*, яке сформувалося в діяльності операторів, органів судової влади та правоохоронних органів України [24; 25]. Аналіз постанов Апеляційного суду Донецької області, що задовольняють подання оперативних підрозділів ГУ МВС України в Донецькій області з приводу зобов’язання надання операторами *відомостей*, дозволяє зробити висновок, що на практиці “інформація о з’єднаннях охоплюється поняттям “*телефонна розмова*” та є інформацією, знятою з каналів зв’язку, отримання якої можливо тільки з санкції апеляційного суду ...з дотриманням вимог ст.ст. 178, 183, 187, 187¹ КПК України” [24; 25].

Отже, зараз в Україні при здійсненні правозастосовної діяльності загальноприйнятим є визначення *відомостей* як “інформації, знятої з каналів зв’язку”, “*листування*”, “*телефонних розмов*”, “*телеграфних повідомлень*”, “*іншої кореспонденції*” та поширення на них дії правових норм чинного законодавства, якими врегульовано суспільні відносини у сфері захисту таємниці телефонних переговорів тощо [18; 24; 25]. Разом із тим, визнається, що *відомості* не розкривають “зміст зазначених видів кореспонденції”, а тільки демаскують “сам факт існування такого інформаційного повідомлення” [18].

За нашим переконанням, такий підхід до визначення *відомостей* може вважатися некоректним. З цього приводу насамперед зауважимо, що окремі види *відомостей* взагалі не містять інформації стосовно “самого факту телефонної розмови або телефонного повідомлення”. Яскравим прикладом виступають *службові дані* щодо постійної фіксації місцезнаходження абонента, навіть якщо останній не споживає послуг [7, с. 300; 9; 10]. Безперечно, що розголошення *відомостей* такого характеру жодним

чином не становить загрозу порушення *“таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції”*. Проте, на практиці маємо їх фактичне віднесення до *“листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції”*.

Задля подальшого обґрунтування висунутої точки зору проаналізуємо норми чинного законодавства України, що регулюють суспільні відносини в сфері телекомунікацій і не були повною мірою враховані під час розробки розглянутого Роз'яснення. Так, Закон України *“Про телекомунікації”* [3] і Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг [4] чітко відокремлюють такі поняття, як:

- *“Охорона таємниці телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються технічними засобами телекомунікацій...”* [3, ч. 1 ст. 9; 4, п. 21];

- *“...схоронність відомостей щодо споживача, отриманих при укладенні договору, наданих телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо”* [3, ч. 1 ст. 34; 4, п. 22].

З огляду на зміст наведених норм можна констатувати явне розмежування законодавцем визначення *“відомостей щодо наданих телекомунікаційних послуг”* від *“телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції”*.

З метою додаткової аргументації зазначеної позиції звернемося до розробленого провідними вітчизняними вченими-юристами науково-практичного коментарю статті 163 Кримінального кодексу України *“Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер”*. Предметом даного злочину *“...є відомості, які містяться в кореспонденції громадян і становлять їх особисту таємницю ... Даний злочин вважається закінченим із моменту ознайомлення третьої особи зі змістом листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції громадян”* [21, с. 456-458]. Таким чином, тільки несанкціонований доступ до змісту інформаційного повідомлення можна вважати *“порушенням таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер”*. Звідси випливає логічний висновок: визначення **відомостей**, що безпосередньо не містять змісту повідомлень, не можна ототожнювати з поняттями *“листування”*, *“телефонні розмови”*, *“телеграфні повідомлення”* й *“інша кореспонденція”*.

Зупинимось докладніше на розгляді деяких питань узгодженості доступу до відомостей і *“зняття інформації з каналів зв'язку”*, *“контролю за листуванням, телефонними розмовами, телеграфною та іншою кореспонденцією”*, відносно яких зазначимо:

1) відповідно до статті 187 Кримінально-процесуального кодексу України *“Накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку”* застосовується *“... лише за наявності достатніх підстав вважати, що у листах, телеграфній та іншій кореспонденції ..., а також у інформації, якою ...обмінюються з допомогою засобів зв'язку, містяться дані про вчинений злочин...”* [22, ст. 187];

2) *“Зняття інформації з каналів зв'язку полягає у застосуванні технічного обладнання, яке дає змогу прослуховувати, фіксувати та відтворювати інформацію, що передавалася цим каналом зв'язку. Така інформація може включати дані як про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, так і щодо змісту інформації, яка була передана каналом зв'язку”* [26, п. 3].

3) *“Зняття інформації з каналів зв'язку – це отримання інформації шляхом контролю спеціальними технічними заходами електронних комп'ютерних мереж зв'язку; баз даних, телекомунікаційних, інформаційних систем, які здійснюють збирання, обробку, накопичення, пошук і розповсюдження інформації”* [27];

4) сутність “зняття інформації з каналів зв’язку” як самостійного оперативно-розшукового заходу контролю (прослуховування) телефонних переговорів – це “...сукупність оперативних дій з конспіративного слухового контролю за допомогою спеціальних оперативно-технічних засобів переговорів, що ведуться по мережах телефонного електричного, стільникового, радіорелейного, супутникового, транкінгового оперативного рухомого зв’язку або однібічних повідомлень ...в інтересах вирішення конкретних завдань оперативно-розшукової діяльності” [27];

5) “У боротьбі з організованою злочинністю спеціальним підрозділам органів внутрішніх справ і Служби безпеки України надається право за попередньою санкцією прокурора додатково використовувати спеціальні технічні засоби у випадках... фіксації та документування факту телефонної розмови між громадянами, надсилання листа або телеграфного повідомлення без порушення таємниці змісту телефонної розмови, листа або телеграфного повідомлення” [28, ч. 1 ст. 15];

6) “Контроль за листуванням, телеграфною та іншою кореспонденцією полягає в огляді поштових відправлень, їх копіюванні. Під контролем за телефонними розмовами слід розуміти не тільки їх прослуховування і фіксування, але й одержання інформації про телефонні розмови, які відбулися, щодо абонентів розмов, часу і тривалості розмов” [26, п. 3]. Таким чином, дане визначення “контролю” передбачає “огляд” і “копіювання” кореспонденції, “прослуховування і фіксування” змісту повідомлення. Тоді незрозумілою є відмінність “контролю” від “накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв’язку” [22, ст. 187; 23, п. 9 ч. 1 ст. 8], “огляду і виїмки кореспонденції та дослідження інформації, знятої з каналів зв’язку” [22, ст. 187-1].

Відомості, як вже зазначалося, взагалі не містяться в інформаційній частині повідомлення і не містять його змісту, а після надання послуги невід’ємні від систем операторів. Отже, правовий режим доступу до інформації “про споживача та про телекомунікаційні послуги, що він отримав, у тому числі щодо їх виду, тривалості, маршрутів передавання, знаходження кінцевого обладнання абоненту тощо” [17, п.3.4], який не передбачає використання спеціальних технічних засобів одержання інформації, повинен відрізнятися від “зняття інформації з каналів зв’язку”, “контролю за листуванням, телефонними розмовами, телеграфною та іншою кореспонденцією” [22, ст. 187, ст. 187-1; 23, ст. 8; 28, ч. 1 ст. 15]. Це питання потребує всебічного наукового дослідження.

Вбачаємо за доцільне зорієнтувати науковий пошук на опрацювання правових, організаційних і технічних засад забезпечення інформаційної безпеки споживачів послуг. Обґрунтуємо важливість розробки даного напряму досліджень. Співробітники операторів для виконання своїх службових завдань у тому чи іншому обсязі мають доступ до “відомостей щодо споживача, отриманих при укладенні договору, наданих телекомунікаційних послуг” [3, ч. 1 ст. 34; 4, п. 22] й можуть умисно або неумисно передавати ці відомості стороннім зацікавленим особам. Збір (добування) й аналіз (аналітична обробка) **службових і розрахункових даних** дозволяють без залучення жодних спеціальних технічних засобів встановлювати постійний контроль за основними аспектами приватного життя кожного абонента, що можна розцінювати як метод розвідувальної роботи, тобто наявну загрозу для інформаційної безпеки [29, с. 451-458, с. 512-514; 30, с. 3-4].

Висновки.

Підсумовуючи наведені результати дослідження, зазначимо, що чинне законодавство України, на жаль, не дає чіткого визначення **відомостей**, породжує спірний характер здійснення правозастосовної діяльності, пов’язаної з ними. Вважаємо,

що таке становище переконливо доводить нагальну необхідність подальшого вдосконалення не правозастосування діючих правових норм, а самого законодавства України щодо чіткого визначення *відомостей*, порядку їх обробки (використання), зберігання (захисту) й одержання (доступу) та дієвого механізму контролю з боку органів державної влади за здійсненням цього порядку як невід’ємних складових інформаційної безпеки особи та держави в умовах інтеграції до структур глобального інформаційного суспільства.

Водночас, слід зазначити, що таке починання вже є – Україною визначений перелік нормативно-правових актів Європейсько Союзу в інформаційно-телекомунікаційній сфері, згідно з якими повинно бути адаптовано (гармонізовано) відповідне національне законодавство [30, с. 4; 31, с. 421-422; 32]. Це, за нашим переконанням, суттєво сприятиме ефективному вирішенню виявлених проблем. Однак реалізація зазначених зобов’язань, які повинні впроваджуватися на державному рівні “не стільки для міжнародних організацій, скільки для громадян самої України”, зараз, на жаль, не може охарактеризуватися як продуктивна [15; 30, с. 12; 33; 34; 35, с. 3, с. 8].

Використана література

1. Галузь зв’язку : результати роботи у I півріччі 2008 року. – (Веб-сайт Державного департаменту з питань зв’язку та інформатизації Міністерства транспорту та зв’язку України). – Режим доступу : [//www.stc.gov.ua/uk/publish/article/68241](http://www.stc.gov.ua/uk/publish/article/68241)
2. Офіційний каталог Міжнародної спеціалізованої виставки телекомунікацій та інформаційних технологій “Інформатика і зв’язок 2007”. – Режим доступу : [//www.ictexpo.info/upload/pdf/ict07_catalog_ua.pdf](http://www.ictexpo.info/upload/pdf/ict07_catalog_ua.pdf)
3. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 12. – Ст. 155.
4. Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2005 р. № 720 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1935.
5. Системы мобильной связи : учебное пособие / [В.П. Ипатов, В.К. Орлов, И.М. Самолов, В.Н. Смирнов]. – М. : Горячая линия-Телеком, 2003. – 272 с.
6. Стекло В.К. Нові інформаційні технології : Транспортні мережі телекомунікацій / В.К. Стекло, Л.Н. Беркман. – К. : Техніка, 2004. – 486 с.
7. Сулацький Д.В. Організаційно-правові засади протидії правопорушенням у сфері рухомого (мобільного) зв’язку в Україні : матеріали міжнародної науково-практичної конференції [“Міжнародне співробітництво в боротьбі з комп’ютерною преступністю : проблеми и пути их решения”]. – Донецьк : ДЮИ ЛГУВД, 2007. – С. 294-303.
8. Mobile Terms & Acronyms / GSM Association, 2008. – URL. – Режим доступу : [//www.gsmworld.com/technology/glossary.shtml](http://www.gsmworld.com/technology/glossary.shtml)
9. GSM. Матеріал из Википедии – свободной энциклопедии. – Режим доступу : [//www.ru.wikipedia.org/wiki/GSM](http://www.ru.wikipedia.org/wiki/GSM)
10. GSM Coverage Maps and Roaming Information / GSM Association, 2008. – Режим доступу : www.gsmworld.com/roaming/gsminfo/index.shtml
11. Тарифы на внутрисетевой роуминг / ОАО “Мобильные ТелеСистемы”. – Режим доступу : [//www.mts.ru/coverage/n_roaming/tariffs](http://www.mts.ru/coverage/n_roaming/tariffs)
12. GSM subscriber statistics Q4 2007 / GSM Association, 2008. – URL. – Режим доступу : [//www.gsmworld.com/news/statistics/pdf/gsm_stats_q4_07.pdf](http://www.gsmworld.com/news/statistics/pdf/gsm_stats_q4_07.pdf)
13. Колосков С. Мобільний зв’язок в Україні. Підсумки діяльності операторів за січень. – Режим доступу : www.media.mabila.ua/articles/mob_sv_in_ukr_01_2008
14. Сулацький Д.В. Щодо використання можливостей технологій рухомого (мобільного) зв’язку в боротьбі з організованою злочинністю // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. – Спец. випуск № 2. – Ч. 2. – Луганськ, 2007. – С. 114-115.

15. Шкред В. Проблемные аспекты взаимоотношений в сфере права собственности между государством и операторами телекоммуникаций в проекте Закона Украины “О мониторинге телекоммуникаций”. Аналіз чинного законодавства України в сфері інформаційних технологій. – Режим доступу : [//www.ilaw.org.ua/show_comments_bill.php?id=16](http://www.ilaw.org.ua/show_comments_bill.php?id=16)
16. Лист Департаменту карного розшуку МВС України від 29.12.2005 р. №7/4-2791.
17. Програма протидії злочинам проти власності на 2007 – 2010 роки : затверджено Рішенням колегії МВС України від 12.10.2007 р. № 47км/1.
18. Роз’яснення Комітету з питань правової політики Верховної Ради України від 05.04.2005 р. № 06-1/19-967. – Режим доступу : www.rada.gov.ua/~k_prav_pol/index.php?a=roz
19. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.
20. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
21. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.] ; за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – [3-е вид., переробл. та доповн.]. – Харків : ТОВ “Одісей”, 2007. – 1184 с.
22. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України від 12.01.1961 р. №1001-05. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1002-05&p=1211207182582055](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1002-05&p=1211207182582055)
23. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ДДН). – 1992. – № 22. – Ст. 303.
24. Постанова голови Апеляційного суду Донецької області від 14.02.2006 р.
25. Лист Прокуратури Донецької області від 28.10.2005 року № 05/2-98.
26. Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства : Постанова Пленуму Верховного Суду від 28.03.2008 р. № 2. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0002700-08&p=1211292624856738](http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0002700-08&p=1211292624856738)
27. Малярєнко В.Т. Про недоторканність житла та іншого володіння особи як засаду кримінального судочинства // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 9 (49). – Режим доступу : [//www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/9B760C5CEC4F0E86C2256F2B00423ED6?OpenDocument](http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/9B760C5CEC4F0E86C2256F2B00423ED6?OpenDocument)
28. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 35. – Ст. 358.
29. Основы оперативно-розыскной деятельности : учебник для юридических вузов ; под ред. В.Б. Рушайло. – [4-е изд.]. – СПб. : Издательство “Лань”, 2002. – 720 с.
30. Брижко В. М. Організаційно-правові питання захисту персональних даних : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / В.М. Брижко. – К.-Ірпінь : Національна академія державної податкової служби України, 2004. – 22 с.
31. Системна інформатизація законотворчої та правоохоронної діяльності : монографія / кер. авт. кол. Швець М. Я. – К. : Навч. книга, 2005. – 639 с.
32. Сулацький Д.В. Правове забезпечення перехоплення телекомунікацій в Європейському Союзі : мат. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції [“Правова держава : напрямки та тенденції її розбудови в Україні”]. – Ч. 2. – Тернопіль, 2007. – С. 58-60.
33. Пазюк А. Коментар до законопроекту “Про моніторинг телекомунікацій” : аналіз чинного та перспективного законодавства України в сфері інформаційних технологій. – Режим доступу : [//www.ilaw.org.ua/show_comments_bill.php?id=12](http://www.ilaw.org.ua/show_comments_bill.php?id=12)
34. Замніус В. До питання про захист прав людини на таємницю особистого та сімейного життя, таємницю телефонних розмов та кореспонденції. – Режим доступу : [//www.parlament.org.ua/index.php?action=draft_art&dtopic=4&ar_id=1134&ch_id=&as=0](http://www.parlament.org.ua/index.php?action=draft_art&dtopic=4&ar_id=1134&ch_id=&as=0)
35. Україна – Європейський Союз : напередодні укладення нового базового договору : мат. до круглого столу. – Режим доступу : [//www.parlament.org.ua/docs/files/8/1173443654_ans.pdf](http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1173443654_ans.pdf)